

Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský

Sídlo ústavu: Hroznová 63/2, 656 06 Brno

Oblastní odbor Havlíčkův Brod, Konečná 1930, 580 01 Havlíčkův Brod

Havlíčkův Brod 23.4.2014

čj. UKZUZ 031421/2014

Zpráva č. 4 oblastního odboru HAVLÍČKŮV BROD o výskytu škodlivých organismů a poruch za období od 15. 4. – 21. 4. 2013

1. Počasí

Celý týden byl velmi chladný. V první polovině dosahovaly denní teplotní průměry hodnot od 2,5 °C a až čtvrtek přinesl výraznější oteplení a na některých místech překročila průměrná teplota hranici 10 °C. Zcela opačný vývoj měly minimální (ranní) teploty a od středy do soboty se na většině míst vyskytly přízemní mrazy. V některých lokalitách byly naměřeny hodnoty okolo -5 °C a mnohdy se jednalo o teplotní rekordy pro tyto dny. Poslední dva dny došlo k výraznějšímu oteplení a lokálně byly zaznamenány srážky s velmi rozdílnou intenzitou. Výjimkou nebyly ani bouřky a například na lokalitách Podlíšťany, Kněžice a Biskupice v okrese Chrudim bylo zjištěno poškození porostů řepky krupobitím. Srážkové úhrny byly velmi nerovnoměrné a na některých místech překročily i 20 mm.

2. Výskyt škodlivých organismů a poruch

Výrazné ochlazení mělo za následek znatelné zpomalení růstu a vývoje rostlin. Zřejmý byl také značný pokles nárůstu počtu škůdců a rozvoje chorob. Výše zmíněné mrazy měly za následek poškození některých kvetoucích ovocných dřevin a jahod. Značně poškozeny byly i vzcházející porosty cukrovky a brambor. Podrobněji bude však možno rozsah škod posoudit až v následujících dnech. Z okresu Svitavy bylo hlášeno přeseť asi 130 ha máku z důvodu vytvoření půdního škraloupu. V okrese Havlíčkův Brod byly na dalších pozemcích potvrzeny výskyty hádátka rodu *Pratylenchus* na kořenech i ve vzorcích zeminy. Jednalo se o porost řepky ozimé /lokalita Šachotín/ a ječmene ozimého /lokalita Petrkov/.

OBILNINY

PŠENICE OZIMÁ (RF 30–33 BBCH)

(začátek sloupkování: hlavní odnož i vedlejší odnože se zřetelně napřimují a počínají se prodlužovat, klas vzdálen od odnožovacího uzlu min. 1 cm - fáze 3. kolénka: 3. kolénko vzdálené min. 2 cm od 2. kolénka)

Ve výskytu padlí pšenice (*Blumeria graminis*) nedošlo k výrazným změnám a z celé oblasti jsou hlášeny většinou slabé, ojediněle střední výskyty.

Pozorování padlí pšenice se provádí při objevení se posledního listu (37 BBCH), začátkem metání (51 BBCH) a v době květu (65 BBCH). Kontroluje se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst x 2 rostliny). Z každé rostliny se odebere 3 list shora. Tvořící se praporcový list se nebere v úvahu. Zaznamená se počet listů, na jejichž čepeli je jedna nebo více kupek padlí.

V okrese Rychnov nad Kněžnou /lokalita Chlístov 16.4./ byl zjištěn první výskyt **septoriové skvrnitosti pšenice (*Mycosphaerella graminicola*)**, v okrese Chrudim /lokalita Dolní Bezděkov 8.4./ byl pozorován přetrvávající střední výskyt.

Fungicidní ochranu je třeba usměrnit podle vývoje počasí. Ošetřuje se zpravidla od fáze BBCH 37. Zásahy se provádí zároveň proti celému komplexu listových chorob. Při rozhodování o konkrétním termínu ošetření je vhodné zohlednit rovněž předpokládaný počet ošetření. S cílem oddálit vznik rezistence je nutné střídat fungicidy s odlišným mechanismem působení.

Střední výskyty dospělců **kohoutků (*Oulema sp.*)** byly hlášeny z okresů Pardubice /lokalita Přelouč 15.4./, Rychnov nad Kněžnou /lokalita Krounov 17.4./ a Svitavy plošně. Pozorování dospělců se provádí pomocí 100 smyků v porostu (na 10 míst 10 smyků). Pozorování vajíček a larev se provádí kontrolou 100 odnoží.

Přímá ochrana proti kohoutkům spočívá v použití přípravků na ochranu rostlin na základě monitorování škůdce smýkáním a vizuálním pozorováním výskytu vajíček a larev. V případě středního výskytu (od 0,3 do 0,7 dospělců na 1 smyk) lze očekávat, že za příznivých podmínek může výskyt vajíček a larev překročit ekonomický práh škodlivosti, který nastává při výskytu 0,6 a více vajíček a larev na jednu odnož. Chemické ošetření se provádí v době, kdy je z vajíček vylíhlých více než 50 % larev.

V okrese Chrudim /lokalita Mířetice/ bylo zjištěno poškození porostu vypasením hejnem **labutí velkých (*Cygnus olor*)**.

JEČMEN OZIMÝ (RF 30–33 BBCH)

(začátek sloupkování: hlavní odnož i vedlejší odnože se zřetelně napřimují a počínají se prodlužovat, klas vzdálen od odnožovacího uzlu min. 1 cm - fáze 3. kolénka: 3. kolénko vzdálené min. 2 cm od 2. kolénka)

Většina výskytů **padlí ječmene (*Blumeria graminis*)** byla hodnocena jako slabá, pouze z okresů Svitavy /lokalita Kamenná Horka 18.4./ a Žďár nad Sázavou /lokality Blížkov a Vídeň 17.4./ byly hlášeny výskyty střední. Pozorování viz pšenice ozimá.

V okrese Hradec Králové /lokalita Mžany 15.4./ byl laboratorně potvrzen silný výskyt **spály ječmene (*Rhychosporium secalis*)** a v okrese Žďár nad Sázavou /lokality Blížkov a Nová Ves 15.4./ byl pozorován výskyt střední, lokálně až silný.

Pozorování spály ječmene se provádí od vytvoření 2. kolénka do začátku metání (32-51 BBCH) a ve fázi 71 BBCH. Kontroluje se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst x 2 rostliny). Z každé rostliny se vybere jedna průměrně vzrostlá odnož. Ve fázi 32-37 BBCH se hodnotí příznaky napadení na 4. listu shora, ve fázi 39-51 BBCH na 3. listu shora.

Ošetří se porosty, u nichž je ve fázi 32-51 BBCH napadeno 50 a více % listů.

Fungicidní ošetření se provádí v kombinaci proti komplexu listových chorob obvykle od růstové fáze BBCH 30. Je třeba střídat skupiny fungicidních účinných látek s cílem oddálit vznik rezistence patogena.

Přetrvávající střední výskyt **síťovité skvrnitosti ječmene (*Pyrenophora teres*)** byl hlášen z okresu Žďár nad Sázavou /lokalita Blížkov 15.4./ a jako střední byl hodnocen i výskyt v okrese Pardubice /lokalita Staré Čívce 16.4./.

Hodnotí se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst x 2 rostliny = 20 rostlin). Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá, plodná odnož. Místa odběru rostlin jsou rovnoměrně rozmístěná podél trasy průchodu. Ve fázi 29 BBCH se hodnotí celá rostlina.

Prvořadým ochranným opatřením je výběr odrůd, které jsou geneticky více odolné k napadení chorobou. Moření osiva účinnými mořidly je předpokladem potlačení primární infekce. Ošetření se provádí podle signalizace, nebo při ohrožení od fáze 30 (začátek sloupkování) do fáze BBCH 59 (počátek metání).

První výskyty brouků **kohoutka modrého (*Oulema galleciana*)** byl pozorován v okrese Pardubice /lokalita Staré Čivice 16.4./.
Pozorování viz pšenice ozimá.

JEČMEN JARNÍ (RF 10-24 BBCH)

(první list vystoupil z koleoptile - čtvrtá odnož viditelná)

První výskyty **síťovité skvrnitosti ječmene (*Pyrenophora teres*)** byly hlášeny z okresů Chrudim /lokalita Orel 15.4./, Svitavy /lokalita Třebořov 16.4./ a Žďár nad Sázavou /lokalita Blížkov 15.4./.
Pozorování viz ječmen ozimý.

V okrese Náchod /lokalita Vršovka 17.4./ byl pozorován první výskyt **hnědé rzivosti ječmene (*Puccinia hordei*)**.

Pozorování se provádí při objevení se posledního listu (37 BBCH), na začátku tvorby zrna (71 BBCH) a v době mléčné a voskové zralosti (75-85 BBCH). Kontroluje se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst x 2 rostliny). Z každé rostliny se vybere jedna průměrně vzrostlá odnož. Ve fázi 37 BBCH se hodnotí celá rostlina. Ve fázi 71 BBCH se hodnotí napadení listů a ve fázi 75-85 napadení klasů. Určí se % napadených rostlin.

Ošetří se porosty, u nichž je napadeno 5 a více % rostlin (odnoží).

První výskyty dospělci **kohoutků (*Oulema* sp.)** byly pozorovány v okresech Hradec Králové /lokalita Praskačka 16.4./ a Náchod /lokalita Vršovka 17.4./ V okrese Pardubice /lokalita Lány u Důlku 15.4./ byl zjištěn první nález jejich vajíček..
Pozorování viz pšenice ozimá.

První slabý výskyt **dřepčíků (*Phyllotreta* spp.)** byl zjištěn v okrese Jičín /lokalita Nemyčevs 19.4./.

LUSKOVINY

HRÁCH (RF 11-13 BBCH)

(1. pravý list s vyvinutým palistem (nebo 1. úponkem) - 3. list se zálistky, úponek plně vyvinutý)

Výskyty **listopase čárkovaného (*Sitona lineatus*)** byly všeobecně hodnoceny jako slabé, proto i aplikace insekticidů byla spíše výjimkou.

Pozorování se provádí v době tvorby prvních pravých listů. Na 5 místech se prohlédne vždy 10 za sebou rostoucích rostlin a odhadne se průměrná ztráta listové plochy v důsledku žíru brouků.

Ošetření se provede, pokud je průměrná ztráta listové plochy 10 – 20 % na 1 rostlinu. Přímá ochrana insekticidním postřikem ve fázi prvního až druhého listu (BBCH 11 – 12) se provádí v letech, kdy hrách pomalu vzchází a roste v důsledku sucha. Preventivní ochrana spočívá v časném setí.

OLEJNINY

ŘEPKA OZIMÁ (RF 55–65 BBCH)

(na hlavním květenství se oddělily jednotlivé květy (zavřené) - plný květ: asi 50% květů na hlavním stonku otevřených, první korunní plátky již opadávají)

V okrese Žďár nad Sázavou /lokalita Blížkov 15.4./ byla zjištěna první vajíčka **krytonosce čtyřzubého (Ceutorhynchus pallidactylus) a krytonosce řepkového (Ceutorhynchus napi)**.

Pozorování imag krytonosce čtyřzubého se provádí dvakrát týdně ve 2 Mörickeho miskách nebo na 2 žlutých lepových deskách od dosažení maximální teploty 6 °C do zjištění maxima náletu. Optické lapáky se umístí na protilehlé strany, nejméně 10 m od jeho okraje směrem do porostu. Mörickeho misky se naplní do ¾ vodou, pro snížení povrchového napětí se kápne do každé misky saponátový prostředek. Proti zamrznutí se může přidat lžice kuchyňské soli.

U krytonosce čtyřzubého (Ceutorhynchus quadridens) se ošetření provede při průměrném výskytu 5 a více brouků na 1 misku za 1 den, u krytonosce řepkového (Ceutorhynchus napi) při průměrném výskytu 3 a více brouků na 1 misku za 1 den.

Zřejmě díky ochlazení a provedené aplikaci insekticidů odpovídají hlášené počty dospělců **blýskáčka řepkového (Meligethes aeneus)** slabému výskytu. Pouze v okrese Hradec Králové /lokalita Praskačka 16.4./ byl zaznamenán lokálně až střední výskyt.

Pozorování se provádí 1x týdně od dosažení teploty 9 °C ve 14 hod. do začátku květu řepky. Fáze 30 – 61 BBCH (orientačně březen až polovina května). Kontrolují se vrcholová květenství 50 rostlin (10 míst x 5 sousedních rostlin) na obvodu porostu.

Ošetření se provede při počtu 300 a více brouků na 100 vrcholových květenství.

V okrese Hradec Králové /lokalita Lhota pod Libčany 16.4./ byl zjištěn počet imag **krytonosce šešulového (Ceutorhynchus obstrictus)** odpovídající střednímu výskytu.

Výskyt dospělců na rostlinách se pozoruje 2x týdně od začátku květu do konce květu na 50-ti rostlinách.

Chemická ochrana proti šešulovým škůdcům se provádí dle růstové fáze a prahu škodlivosti: do BBCH 60 - práh škodlivosti 1 brouk/1 rostlina od BBCH 60 - práh škodlivosti při nízkém výskytu bejlomorky kapustové 1 brouk/2 rostliny při silném výskytu bejlomorky kapustové 1 brouk/2 rostliny

OKOPANINY

CUKROVKA (RF 7-12)

(vyrůstání klíčku ze semene, délka 1/2 průměru semene - 2 listy (1. pár listů) vyvinutý, dlouhý asi 1 cm)

V okrese Hradec Králové /lokality Mžany, Všestary a Nechanice/ došlo k značnému poškození vzešlé cukrovky **mrazem**. Jedná se o porosty na o celkové výměře asi 200 ha.

První slabý výskyt **maločlence čárkovitého (Atomaria linearis)** a první poškození kořene bylo zjištěno v okrese Náchod /lokalita Vršovka 17.4./.

Na stejné lokalitě byl zaznamenán i první slabý výskyt **dřepčíků (Chaetocnema sp.)**.

OVOCNÉ DŘEVINY

JABLOŇ (RF 57-65 BBCH)

(prodlužování květních (korunních) lístků, kališní lístky slabě otevřené, korunní lístky sotva viditelné (stadium růžové poupě) - plný květ, nejméně 50% květů otevřeno první korunní lístky padají při dotyku)

První slabé výskyty **pílatky jablečné (*Hoplocampa testudinea*)** a **obaleče zahradního (*Archips podanus*)** byly pozorovány na rané odrůdě Julie v okrese Náchod /lokalita Zájezd 18.4./.

HRUŠEŇ (RF 57-65 BBCH)

(prodlužování květních (korunních) lístků, kališní lístky slabě otevřené, korunní lístky sotva viditelné (stadium růžové poupě) - plný květ, nejméně 50% květů otevřeno první korunní lístky padají při dotyku)

Na pozorovacím bodě v okrese Pardubice /lokalita Svinčany 16.4./ byl zaznamenán první výskyt housenek a poškození listů **molovenkou hnědou (*Choreutis pariana*)**. Zjištěn byl i první výskyt dospělců **plodomorky hruškové (*Contarinia pyrivora*)** a **pílatky hrušňové (*Hoplocampa brevis*)**. Na listech bylo také patrné poškození **hálčivcem hrušňovým (*Epitrimerus pyri*)**.

MERUŇKA (RF 67-71)

(vadnutí květů, většina korunních lístků opadlá - velikost plodu do 10 mm, opad plodů po květu)

První výskyty **moniliniové spály meruňky (*Monilinia laxa*)** byly zjištěny v okrese Svitavy /lokalita Litomyšl 15.4./

Peckoviny je vhodné preventivně ošetřit. Ochrana na počátku kvetení a při dokvétání se provádí, pokud jsou v době kvetení vhodné podmínky pro infekci (deštivé počasí a teploty pod 13 °C). Významnou součástí ochrany je odstraňování a likvidace napadených rostlinných částí včetně plodů.

BROSKVOŇ (RF 67-69)

(vadnutí květů, většina korunních lístků opadlá - konec kvetení, všechny korunní lístky opadlé, velikost plodu pod 5 mm)

První silné výskyty **kadeřavosti broskvoně (*Taphrina deformans*)** byly zaznamenány v okrese Hradec Králové /lokalita Hradec Králové 16.4./.

OKRASNÉ DŘEVINY

JÍROVEC MAĎAL

V okrese Pardubice /lokalita Pardubice – Vinice 16.4./ byl zjištěn silný výskyt samců **klíněnky jírovcové (*Cameraria ohridella*)** ve feromonových lapácích. V současné době již probíhá let první generace.

OSTATNÍ

TOPOL

V okrese Trutnov /lokalita Doubravice 16.4./ byla v matečnici topolů zjištěna ohniska výskytu invazního plevelu **rozrazilu nitkovitého (*Veronica filiformis*)**. Škodlivý činitel původem z Kavkazu a Malé Asie se u nás množí převážně vegetativně za pomoci člověka. V našich podmínkách nevytváří semena, a přesto je schopen na některých lokalitách dosáhnout až 90% pokryvnosti spodního patra porostu.

Za oblastní odbor zpracoval: Ing. Jiří Jůzl